

TEMPLED - ADRODDIAD I'R CABINET

Dyddiad y Cyfarfod: 3 Gorffennaf 2018

Aelod Cabinet:

Awdur:

Rhif Ffôn Cyswllt:

Teitl yr Eitem: Cynllun Twf ar gyfer Gogledd Cymru
– Diweddariad Cynnydd & Trefn Llywodraethu

1. CYD-DESTUN DATBLYGU'R CYNLLUN TWF

- 1.1. Mae Cais y Cynllun Twf yn gynnig ffurfiol gan Ogledd Cymru am fuddsoddiad gan Lywodraeth Prydain a Chymru er mwyn ariannu prosiectau fydd yn arwain at dwf economaidd. Mae'n gyfle hefyd i gael pwerau datganoledig i Ogledd Cymru er mwyn hwyluso twf economaidd. Mae gofyn i ranbarthau sy'n gwneud cais gael model llywodraethu cyfreithiol, gwydn ac atebol er mwyn cynllunio a gweithredu eu strategaeth. Disgwylir i ranbarthau fod yn barod i fuddsoddi yn eu strategaethau eu hunain, law yn llaw a'r Llywodraeth(au), mewn adnoddau cyfalaf, rhannu mewn benthyciadau cyfalaf, defnydd tir ac asedau ac wrth ddarparu adnoddau capasiti proffesiynol a chapasiti'r prosiect.
- 1.2. Ers yr adroddiad blaenorol i'r Cabinet, mae model llywodraethu o gydbwyllgor statudol wedi'i sefydlu ar 'ffurf gysgodol'. Golyga 'ffurf gysgodol' fod y Pwyllgor yn cyfarfod ac yn gweithredu drwy gytundeb ffurfiol yr holl bartneriaid ond heb y capasiti i wneud penderfyniadau ar ran partneriaid. Mae angen Cytundeb Rhwng Awdurdodau i ffurfioli'r trefniadau cyfansoddiadol a chyflwyno pwerau i wneud penderfyniadau i'r Bwrdd o fewn cyfyngiadau penodol.
- 1.3. Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno'r Cytundeb Rhwng Awdurdodau ar gyfer cam cyntaf y gwaith rhanbarthol i'w fabwysiadu. Defnyddir y term Cytundeb Llywodraethu yn lle Cytundeb Rhwng Awdurdodau gan fod aelodau'r bartneriaeth yn mynd tu hwn i awdurdodau lleol yn unig.
- 1.4. Mae'r Pwyllgor wedi mabwysiadu'r teitl Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru, gan y cyn gorff ymgynghorol rhanbarthol o'r un enw. Aelodau llawn y Bwrdd yw'r chwe awdurdod yn y rhanbarth. Mae Prifysgol Bangor, Prifysgol Wrecsam-Glyndwr, Coleg Cambria a Grŵp Llandrillo Menai a Chyngor Busnes Gogledd Cymru a Merswy Dyfrdwy yn aelodau ymgynghorol o'r Bwrdd.

2. Y MODEL LLYWODRAETHU A'R CYTUNDEB LLYWODRAETHU

- 2.1. Mae Cytundeb Llywodraethu wedi'i ddatblygu ar gyfer y cam cyntaf hwn o'r Cynllun Twf i'w fabwysiadu gan holl bartneriaid y Bwrdd Uchelgais. Mae'r Cytundeb Llywodraethu wedi'i ddatblygu gan y rhwydwaith Penaethiaid

Cyfreithiol rhanbarthol a chyda chyngor arbenigol ac annibynnol yr ymgynghorwyr cyfreithiol, Pinsents. Mae nodweddion allweddol y Cytundeb Llywodraethu wedi'u crynhoi yn y paragraffau a ganlyn. Cyflwynir copi o'r Cytundeb Llywodraethu yn **Atodiad 2**

- 2.2. Fel nodwyd eisoes, mae'r Bwrdd Uchelgais yn cynnwys cynrychiolwyr o bob awdurdod lleol, y ddwy brifysgol a'r ddau goleg addysg bellach a Chyngor Busnes Gogledd Cymru a Merswy Dyfrdwy. Dros amser, caiff y Bwrdd ei gefnogi gan nifer o Is-fyrddau arbenigol. Bydd yr Is-fyrddau yn cynnwys amrediad o rhanddeiliaid sydd ynghlwm a'r model llywodraethu. Mae cylch gorchwyl drafft wedi'i baratoi ar gyfer y Bwrdd a'r Is-fyrddau sy'n ymdrin ag aelodaeth; cadeirio; rolau, swyddogaethau, cyfrifoldebau a phwerau; siarad a gwneud penderfyniadau.
- 2.3. Cydbwyllgor gweithredol yw'r model llywodraethu sydd wedi'i fabwysiadu ar gyfer y Bwrdd, h.y. cydbwyllgor o bob Cabinet. Nid yw'r model hwn yn ddelfrydol ar gyfer y ffordd mae'r Bwrdd yn dymuno gweithredu, er enghraifft, ni all y partneriaid nad ydynt yn awdurdodau lleol fod yn aelodau gyda phleidlais o gydbwyllgor gweithredol. Fodd bynnag, y model hwn yw'r un gorau sydd ar gael dan y ddeddfwriaeth bresennol. Er mwyn gweithio o amgylch y cyfyngiadau hyn, cynigir dull gweithredu lle bydd y Bwrdd yn ceisio dod i gonsensws cyn cymryd pleidlais ffurfiol. Disgwylir i fodel deddfwriaethol sy'n caniatáu cyfranogiad llawn gan yr holl bartneriaid gael ei gynnwys gan Lywodraeth Cymru yn ei Fil Diwygio Bil Llywodraeth Leol yn ddiweddarach eleni.
- 2.4. Mae'r Cytundeb Llywodraethu yn cynnwys yr hawl i unrhyw ddau barti ofyn i fater gael ei ailystyried yng nghyfarfod nesaf y Bwrdd. Byddai hyn yn caniatáu cyfnod "cnoi cil" a byddai'n rhoi mwy o amser i'r Bwrdd ddarganfod datrysiaid i benderfyniadau heriol. Mae'n atgyfnerthu'r bwriad i weithio drwy gonsensws, ac mae'n gwarchod y partïon hynny nad oes ganddynt bleidlais ffurfiol.
- 2.5. Bydd rhai prif feysydd o wneud penderfyniad, a elwir yn "faterion a gedwir yn ôl", y tu allan i awdurdod dirprwyedig y Bwrdd. Byddai angen i benderfyniad arfaethedig y Bwrdd yn achos mater sydd wedi'i gadw yn ôl gael ei ystyried a'i gytuno yn gyntaf gan bob corff partner i'r Bwrdd. Yn achos y chwe chyngor, byddai hyn yn gofyn am benderfyniad ffurfiol gan y Cabinet neu'r Cyngor. Mae'r rhestr o'r materion sydd wedi'u cadw'n ôl yn cynnwys:
 - Cytuno ar swyddogaethau i'w rhoi i'r Bwrdd;
 - Cytuno ar gyfraniadau cyllideb blynyddol ar gyfer y Bwrdd a'r awdurdodau;
 - Ymrwymïadau buddsoddi a benthyca a lefelau amlygiad i risg; a
 - Clustnodi tir ac asedau eraill i'w pwlio.
- 2.6. I'r chwe Chyngor, golyga hyn y bydd y penderfyniadau pwysicaf yn cael eu gwneud yn lleol, gyda gwaith y Bwrdd yn derbyn cyfeiriad gan yr aelodau ehangach. Mae darpariaethau cyfansoddiadol o'r math yma yn ffynhonnell o sicrwydd i aelodau, ac maent yn parchu ac yn rhoi gwerth ar rôl y swyddogaeth drosolwg a chraffu cyffredinol.
- 2.7. Yn ystod y cam cyntaf yma, awgrymir y dylai cynigion y Bwrdd ar gyfer y cais fod yn amodol ar graffu lleol drwy'r pwyllgor craffu mwyaf priodol yn y Cyngor, yn hytrach na chyflwyno rhyw ffurf ar graffu rhanbarthol.

- 2.8. Mae gan y Bwrdd y capasiti i greu Is-fyrddau a allai nail ai gael sail statudol neu sail ymgynghorol, yn ddibynnol ar eu swyddogaethau, eu pwerau a'u haelodaeth. Y Byrddau cyntaf i'w creu yw'r Is-Fwrdd Trafnidiaeth a'r Is-Fwrdd Cyflawni Digidol. Bydd y ddau yma yn cael eu cyfansoddi'n ffurfiol fel is-bwyllgorau, ar sail statudol, fel bod ganddynt y gallu i gael pwerau wedi'u dirprwyo iddynt. Bydd y Bartneriaeth Sgiliau Rhanbarthol presennol, a grëwyd gan Lywodraeth Cymru, yn adrodd i Lywodraeth Cymru ac i'r Bwrdd fel Is-Fwrdd ymgynghorol. Bydd y gyfres o Is-fyrddau yr argymhellir bod ei hangen ar gyfer ail gam y Cynllun Twf yn cael ei hymgorffori i'r ail Gytundeb Llywodraethu.
- 2.9. Mae'r Cytundeb Llywodraethu yn cynnwys ymrwymiadau dwyochrog rhwng y partneriaid a pha bynnag gyngor a ddewisir i fod yn awdurdod lletya i'r Bwrdd, megis atebolrwydd wedi'i rannu ar gyfer costau cyflogaeth, Bydd yr holl bartneriaid yn arwyddo'r Cytundeb Llywodraethu er mwyn rhoi sicrwydd iddynt ynghylch hyd a lled eu hymrwymiadau a'u rhwymedigaeth.
- 2.10. Mae'r Cytundeb Llywodraethu a gyflwynir yma ar gyfer cam cyntaf gwaith y Bwrdd yn unig. Bydd ail Gytundeb Llywodraethu mwy cynhwysfawr yn cael ei ddatblygu a'i gyflwyno ar gyfer ail gam – gweithredu a chyflawni'r Cais – yn gynnar yn 2019.

3. CAMAU NESAF A CHYMERADWYO'R CYNLLUN TWF

- 3.1. Mae'r Bwrdd Uchelgais wedi paratoi "ddogfen cynnig" sy'n dwyn ynghyd y cyfiawnhad am fuddsoddiad i'r Gogledd, ein gweledigaeth ac amcanion ein Rhaglenni Strategol a'r portffolio o Brosiectau, a'r achosion economaidd ac ariannol ar gyfer buddsoddiad. Mae'r ddogfen hefyd yn nodi ein gofynion mewn perthynas â phwerau a chyfrifoldebau newydd i'r Gogledd.
- 3.2. Fe welwch yn ogystal 'naratif' o bob prosiect sydd yn rhan o'r Cynllun Twf yn **Atodiad 4**. Mae hyn yn rhoi syniad da i chwi fel aelodau o'r Cabinet beth yw pwrpas a phrif ddeilliannau pob prosiect.
- 3.3. Dyma fydd sail y trafodaethau gyda'r ddwy Lywodraeth, gyda'r bwriad o ddod i gytundeb ynglŷn â'r "penawdau telerau" (Head of Terms Agreement) erbyn Hydref/ Tachwedd 2018.
- 3.4. Erbyn hyn, mae Cais y Cynllun Twf ar gam pellach ei ddatblygiad gyda chynnwys y Cais ar fin cael ei flaenoriaethu yn unol â (1) dewis ac uchelgais rhanbarthol, (2) cyngor anffurfiol gan y Llywodraeth ar raglenni a phrosiectau a allai fod yn gymwys am gefnogaeth ganddi a (3) asesiadau o achosion busnes.
- 3.4. Bydd Cais y Cynllun Twf yn symud trwy ddau gam gymeradwyo. Yn gyntaf, bydd Cytundeb Penawdau'r Telerau, yn ail, cytundeb terfynol o'r cynnwys manwl a fydd yn cynnwys model busnes pum achos llawn a therfynol. Ein nod yw cyrraedd Cytundeb Penawdau'r Telerau yn yr hydref eleni, a'r cytundeb terfynol erbyn blwyddyn ariannol 2019/20.
- 3.5. Bydd drafft terfynol Cais y Cynllun Twf yn cael ei gyflwyno i'r Bwrdd Uchelgais a'r sawl sy'n llofnodi'r Cytundeb Llywodraethu i'w adolygu a chytuno iddo ym mis Medi/Hydref cyn y cam o gyrraedd Penawdau'r Telerau gyda'r ddwy Lywodraeth. Bwriedir cyflwyno'r drafft terfynol i'r Cabinet a'r Pwyllgor Craffu yn ogystal.

- 3.6. Nid y Cynllun Twf yw'r unig ymyrraeth i gefnogi nodau ac amcanion y weledigaeth a'r strategaeth ehangach ar gyfer y rhanbarth. Mae Llywodraeth Cymru eisoes wedi ymrwmo i fuddsoddiad cyfalaf sylweddol mewn isadeiledd trafnidiaeth yn y rhanbarth law yn llaw a'r Cais, ar y ffyrdd a'r rheilffyrdd, ac mewn buddsoddiadau eraill megis agor safle Porth y Gogledd ar gyfer mewnfuddsoddi, Sefydliad Ymchwil a Gweithgynhyrchu Uwch ym Mrychdyn ac yn M-Sparc ym Môn. Mae'r cynllun Growth Track 360 ar gyfer buddsoddi mewn rheilffyrdd ar draws ffiniau, yn symud ymlaen ar lefel Llywodraeth y DU. Yn ddiweddar, mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi Masnachfreintiau newydd Cymru a'r Gororau gyda gwelliannau i isadeiledd a gwasanaeth. Mae'n bosib gellir negodi rhaglenni buddsoddi pellach ar wahân.
- 3.7. Mae undod y rhanbarth tu ôl i'r weledigaeth a'r strategaeth sydd wedi'u mabwysiadu yn ffactor pwysig wrth gael pwrpas, hygrededd a dylanwad wrth negodi.